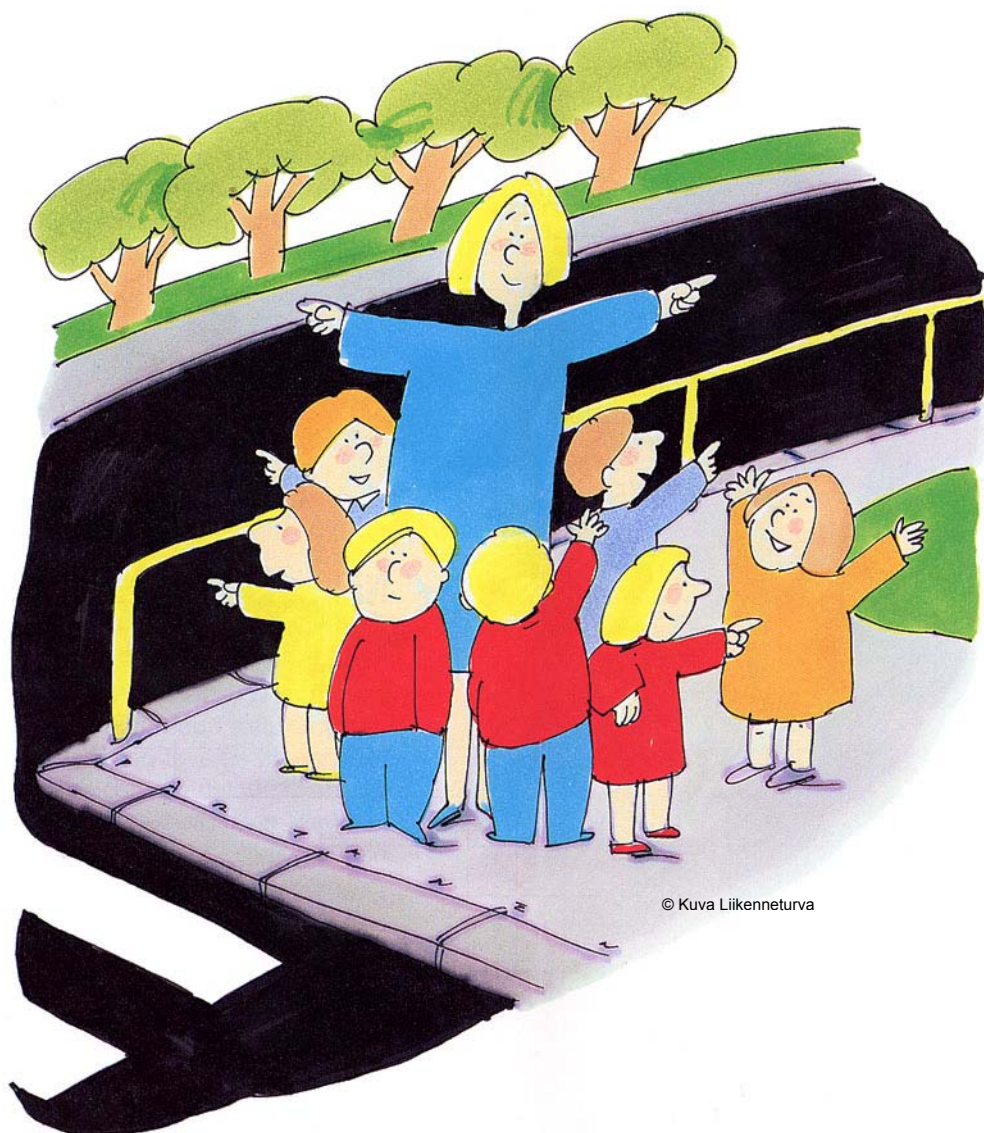

Lapinlahden liikenneturvallisuuksuustyön toimintasuunnitelma 2005 - 2007

Helmiuu 2005

Lapinlahden liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelma 2005 - 2007

Helmikuu 2005

ESIPUHE

Lapinlahden liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelma 2005 - 2007 on osa Lapinlahdelle laadittua liikenneturvallisuussuunnitelmaa. Suunnitelmassa esitetään, kuinka Lapinlahden kunta ja sen eri hallintokunnat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tekevät liikenneturvallisuustyötä. Suunnitelmalla luodaan perusta yhtenäiselle ja jatkuvalla liikennekasvatukselle, jolla vaikutetaan ihmisten asenteisiin ja liikennekäyttäytymiseen.

Toimintasuunnitelma on laadittu hallintokuntien yhteistyönä siten, että yhteisten tavoitteiden ja vuositeemojen puitteissa kukin hallinnonala on määritellyt omille kohderyhmilleen liikenneturvallisuustyön tavoitteet, keinot, toimenpiteet ja toteutusvastuut.

Toimintasuunnitelmaa laatineeseen työryhmään ovat kuuluneet Raimo Laitinen puheenjohtajana sekä Sirpa Halmemies, Jarmo Heiskanen, Merja Koskela, Markku Matilainen, Eero Mykkänen ja Esa Pekkarinen kaikki Lapinlahden kunnan edustajina, Arto Elomaa Ylä-Savon kihlakunnan poliisilaitoksesta ja Tarja Korhonen Liikenneturvasta. Työryhmä on pitänyt neljä kokousta, joista osa on ollut yhteisiä liikenneturvallisuussuunnitelman liikenneympäristöryhmän kanssa.

Hallinnonalakohtaiset suunnitelmat on laadittu kuudessa alatyöryhmässä:

Terveys

Puheenjohtaja Esa Pekkarinen
Terveyskeskus, Aino Huovinen
Työterveyshuolto, Sinikka Loppukaarre
Vanhustyö, Irma Antikainen
Vammaistyö, Mervi Jeskanen

Sosiaali, alle kouluikäiset

Puheenjohtaja Sirpa Halmemies
Seurakunta, Jaana Ryhänen
Päivähoito, Merja Lamminpää
Esikoulu, Tarja Tikkanen
Neuvola, Maritta Kiiskinen

Koulu

Puheenjohtaja Markku Matilainen
Lukio, Antti Jokikokko
1 – 6 luokat, Ari Väisänen
7 – 9 luokat, Markku Matilainen

Liikunta, nuoriso

Puheenjohtaja Jarmo Heiskanen
Lapinlahden Veto, Jukka Rönkkö
Lapinlahden Luistin, Mika Hiltunen
Nuorisotoimi, Tanja Marin
Nerkoon Pesis, Matti Kauppinen

Tekninen, yleishallinto

Puheenjohtaja Eero Mykkänen
Palotoimi, Jouko Anttila
Vakuutusyhtiö Lähivakuutus, Reijo Halonen
Valio Oy, Jari Pitkänen
Ammattiliikenne, Ari Nousiainen

Maaseutu

Puheenjohtaja Merja Koskela
MTK, Raimo Haatainen
Lomatoimi, Martti Kämäräinen
Liikenne, tiet, Veikko Martikainen
ProAgria P-S Maaseutukeskus, Arja Mustonen
Valio Oy, Ari Korhonen
Maaseutuseura; Leevi Rinne
Maanviljelijä Vesa Tikkanen

Konsulttina työssä on toiminut Tieliikelaitos, jossa suunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet Olli Mäkelä ja Jutta-Leea Kärki.

Lapinlahti, helmikuu 2005

SISÄLTÖ

ESIPUHE	3
1 JOHDANTO	5
2 LAPINLAHDEN LIIKENNETURVALLISUUSTYÖN NYKYTILA	6
3 VUOSITEEMAT 2005 - 2007	9
4 TOIMINTASUUNNITELMAT HALLINNONALOITTAIN	11
4.1 Terveys	11
4.2 Sosiaali	14
4.3 Koulu	16
4.4 Liikunta, nuoriso	19
4.5 Tekninen, yleishallinto	21
4.6 Maaseutu	22
LÄHDEAINEISTO	24

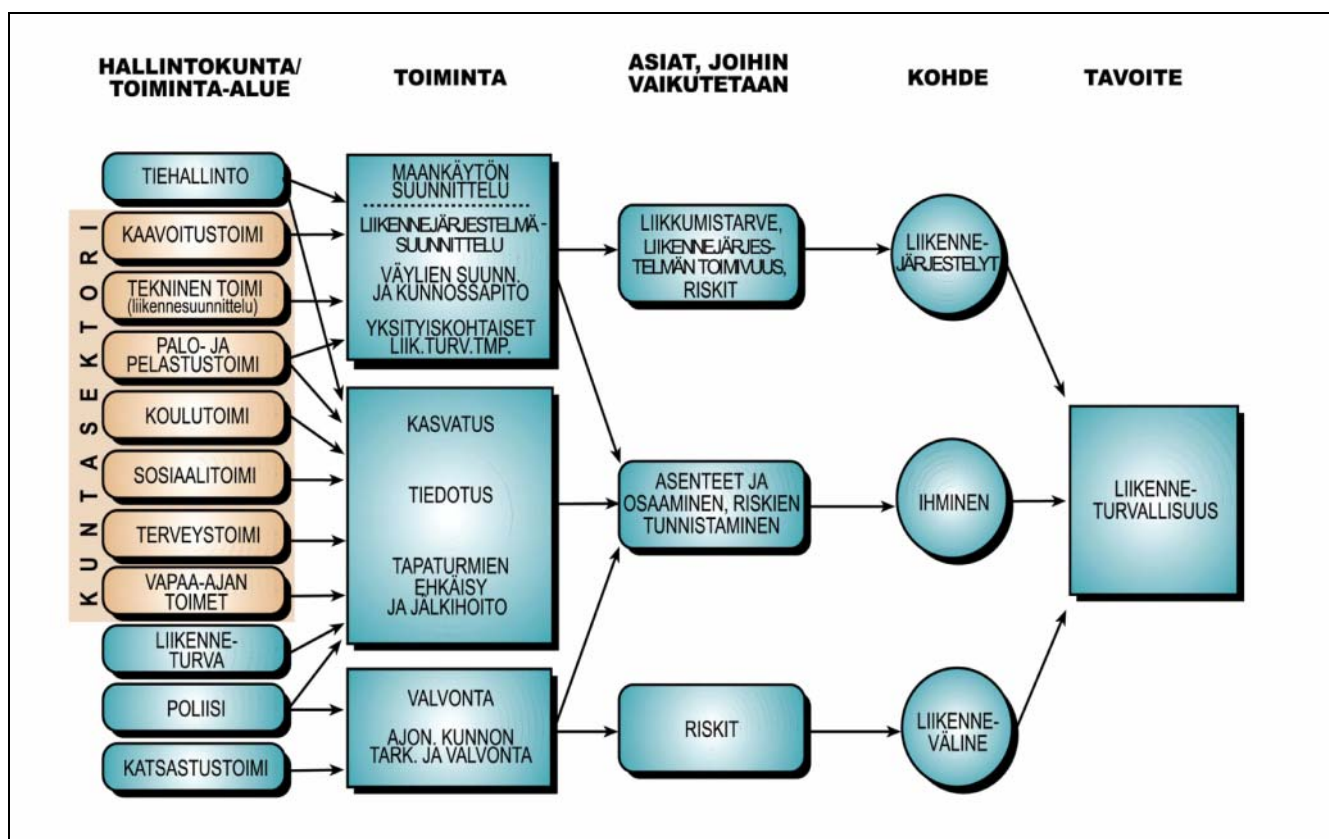
1 JOHDANTO

Lapinlahden liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelma 2005 - 2007 on osa kunnan liikenneturvallisuussuunnitelmaa.

Suunnitelman tavoitteena on luoda perusta suunnitelmalliselle ja jatkuvalla liikennekasvatustyölle, jolla vaikutetaan ihmisten asenteisiin ja liikennekäyttäytymiseen. Suunnittelun päämääränä oli asettaa liikenneturvallisuustyölle yhteiset tavoitteet ja saada kukin hallinnonala toteuttamaan tavoitteiden mukaista osuuttaan. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä siten, että hallinnonalat itse määrittivät asiakasryhmiensä tarpeet ja toiminnan tavoitteet sekä vastuutahot toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Liikenneturvallisuustyön tavoitteet pitäisi tuoda osaksi jokaisen hallinnonalan omia tavoitteita. Liikenneturvallisuustavoitteiden pitäisi olla osana toiminnalle asetettuja tulostavoitteita. Toimintasuunnitelman avulla asetetut tulostavoitteet jäsenyivät käytännön toimenpiteiksi. Lisäksi toimintasuunnitelmien avulla tulostavoitteiden toteutumista voidaan seurata.

Liikenneturvallisuus muodostuu liikenneympäristön turvallisuudesta, käytössä olevien liikennevälineiden turvallisuudesta sekä tienkäyttäjien tekemistä ratkaisuisista ja käyttäytymisestä (kuva 1).

Kuva 1. Kuntasektorin vaikutusmahdollisuudet liikenneturvallisuustyössä.

Liikenneympäristöön ja liikennevälineisiin kohdistuvien toimenpiteiden ohella on tärkeää vaikuttaa tienkäyttäjien asenteisiin, osaamiseen ja riskien tunnistamiseen. Tienkäyttäjän tekemiin ratkaisuihin ja tilanteiden tulkintoihin vai-

kuttavat lapsesta saakka opitut asenteet, liikennesääntöjen tunteminen ja noudattaminen sekä kyky hallita ajoneuvoa. Myös tietoisuus omista rajoitteista ja niiden huomioonottaminen parantavat henkilökohtaista turvallisuutta. Asenteisiin voidaan vaikuttaa useiden hallintokuntien toimialoilla kunnan työntekijöiden kohdatessa kuntalaisia jokapäiväisissä rutiineissa.

Pienille lapsille ja heidän vanhemmilleen sekä kouluikäisille suuntautuvaa kasvatusta ja tiedotusta tehdään neuvoloissa, päivähoitossa ja kouluissa. Vapaa-ajan toimi tavoittaa aktiivi-ikäistä väestöä harrastusten parissa. Terveystarkastusten yhteydessä voidaan tuoda esille fyysisen kunnan aiheuttamia rajoituksia ympäristön havainnoinnille, reagoitinopeudelle ja siten liikenteessä liikkumiselle.

Hallintokuntien ohella tiedotusta ja kasvatusta tekevät Liikenneturva, poliisi ja Tiehallinto. Näiden apua ja yhteistyötä kannattaa hyödyntää kuntasektorin liikenneturvallisuustyössä.

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on apuna käytetty julkaisua ”Opas kuntien liikenneturvallisuustyöhön”.

2 LAPINLAHDEN LIIKENNETURVALLISUUSTYÖN NYKYTILA

Lapinlahden liikenneturvallisuustyön nykytila eri hallinnonaloilla käytiin läpi liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelman käynnistyskokouksessa 7.10.2004, jonka pohjalta on koottu seuraava yhteenveto.

Yleishallinto ja tekninen toimi

Kunnassa toimii liikennemerkkitoimikunta, jossa kunnan, poliisin ja tiepiirin edustajien kesken on käsitelty liikennemerkkeihin ja liikennejärjestelyihin liittyviä kysymyksiä. Toimikunta on kokoontunut tarpeen mukaan muutaman kerran vuodessa.

Lapinlahdella on järjestetty tapaturmapäivä, johon liittyvissä teematilaisuuksissa valtuustosalissa ja toritapahtumassa mm. poliisi ja Liikenneturva ovat olleet esittelemässä liikenneturvallisuusasiaa.

Tekniseen toimeen tulee kylätoimikuntien, asukasyhdistysten ja yksityisten kuntalaisten aloitteita ja esityksiä, joskus pitkien nimilistojen tukemina, liikennejärjestelyihin ja liikenneturvallisuuteen liittyvistä asioista. Nämä käsitellään yleensä teknisessä lautakunnassa.

Terveysosasto

Lapinlahti kuuluu Terve kunta -verkostoon, joka kehittää ja arvioi verkostokuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategioita ja toimintamuotoja paikallisella tasolla sekä tuottaa ja välittää kokemuksellista tietoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mahdollisuuksista, keinoista ja työtavoista kuntien ja seutukuntien välillä ja valtakunnallisesti.

Terve kunta -verkostoon kuuluvissa kunnissa pitäisi kiinnittää erityistä huomiota mm. ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointiin (TVA, SVA, YVA).

Tätä kautta myös toimenpiteiden vaikutukset liikenneturvallisuuteen tulisi ottaa huomioon niistä päätettäessä.

Terveyssektorin liikenneturvallisuustyössä korostuvat iäkkäät ja vammaiset, joille on järjestetty liikenneturvallisuuteen liittyviä teematilaisuuksia. Yhteistyötä on ollut mm. eläkeläisjärjestöjen kanssa.

Terveyskeskuksen normaalityötä ovat rattijuoppotapauksiin liittyvä verinäytteiden otto veren alkoholipitoisuuden määrittämiseksi. Lääkärien vastuulle on vuonna 2004 tullut ilmoitusvelvollisuus tapauksista, joissa ajokortti pitäisi peruuttaa terveydellisistä syistä.

Päihteiden ongelmakäyttäjien seuranta on järjestetty erityisen päihdetyöryhmän toimesta, jonka työhön myös poliisi osallistuu asiantuntijana. Mikäli ajokortti on "hyllytetty" rattijuopumusten vuoksi, ajoluvan takaisin saaminen edellyttää testien läpäisemistä.

Koulut

Liikenneturvallisuus on sisältyä kouluopetukseen ns. läpäisyperiaatteella eli liikenneturvallisuutta käsitellään eri oppiaineissa kullakin luokkatasolla soveltuvissa yhteyksissä.

Liikenteeseen liittyen ensimmäisellä luokalla käydään läpi koulutien turvallisuuden kuuluvat asiat. Toisella luokalla käydään läpi polkupyörän ja heijastimien käyttöön liittyvät asiat. Oppilaiden kanssa käydään läpi polkupyörän käytösäännöt (ei yleensä käytetä koulupäivän aikana).

Perusopetuksessa liikennekasvatus kuuluu 1 - 6 -luokilla ympäristötietooppiaineeseen. Luokilla 7 - 9 liikennekasvatusta annetaan luokanohjaajien tunneilla sekä eri oppiaineissa soveltuvissa kohdissa. 8. luokalla on tähän saakka ollut mahdollista suorittaa mopokortti, mutta uuden tuntijaon myötä tämä on jäämässä pois. Poliisin pitämät liikennevalistustunnit ovat käytännössä jääneet pois poliisin resurssipulan vuoksi.

Varsinaisia liikenneturvallisuusteemapäiviä ei viime vuosina ole järjestetty. Kouluille on ylitarjontaa eri aiheisiin liittyvistä teemapäivistä, joten tätä puolta on jouduttu rajoittamaan.

Liikenneturvallisuusmateriaalina kouluilla on käytössään mm. pienoisliikennemerkkejä ja erilaisia korttelipohjia. Oppikirjoissa on aiheesta kirjallista materiaalia. Ongelmana on paikallisen materiaalin puuttuminen.

Koulujen henkilökunnalle ei ole järjestetty keskitetysti liikenneturvallisuuteen liittyvää koulutusta. Koulualueiden liikennevalvonnasta henkilökunnalla on selvät ohjeet, joiden mukaan "kaahareiden" rekisteritunnus otetaan ylös ja ilmoitetaan poliisille. Tämän on todettu tehokkaasti hillitsevän koulualueiden liikennettä.

Perhepalvelut

Päivähoito ja esikoulut

Päivähoidossa ja esikoulussa liikenneturvallisuustyö sisältyy opetussuunnitelmaan, joten sitä harjoitetaan aktiivisesti. Keväisin on pyöräilyviikkoja. Ensin tutustutaan pyörään ja liikenteeseen, sitten pyöräillään ryhmissä ja harjoitellaan liikennekäyttäytymistä. Liikennesääntöjä ja liikennemerkkejä ope-

tellaan yhdessä. Asioita harjoitellaan ja kerrataan usein. Päivähoito on saanut lahjoituksena turvaliivejä.

Poliisi on käynyt kertomassa liikenneasioista päivähoidossa. Mutta myös tosinpäin päivähoitolapset ovat vierailleet poliisiasemalla, jossa liikennevalistusta on annettu.

Päivähoito saa toisinaan kampanjamateriaalia, jota hyödynnetään. Esim. eräs yritys on lahjoittanut Lapsi liikenteessä -materiaalipaketin.

Rovastilan pihapiirissä on tehty liikennejärjestelyjä lasten turvallisuuden varmistamiseksi.

Nuorisotyö

Nuorisotyöntekijät tekevät hyvin käytännönläheistä päihdetyötä esim. estämällä päihtynyttä nuorta ajamasta mopolla ja tarvittaessa toimittamalla mopon pois. Ehdonalaisvalvonnoissa liikennekäyttäytymiseen liittyviä asioita käsitellään ainakin silloin, kun rikkomus liittyy liikenteeseen (rattijuoppoustuomiot).

Sosiaalityö

Tiedotus- ja valistustoimintaa on tehty lähinnä vain henkilötutkintojen yhteydessä silloin, kun kyseessä liikenne rikkomus.

Pelastuslaitos

Pelastustoimi osallistuu liikenneonnettomuuksien jälkiselvittelyyn.

Peruskoulun 8. luokkalaiset (noin 250 oppilasta/ vuosi) käyvät tutustumassa paloaseman toimintaan. Tällöin sivutuotteena on mahdollisuus myös liikenneturvallisuusvalistukseen. Nuorille korostetaan mm. sitä, että liikenne rikkomukset saattavat estää tiettyihin ammatteihin pääsyn.

Liikenneasioita on jossain määrin tarpeen ja mahdollista käsitellä mm. väestönsuojelukoulutuksessa (vähintään 5 huoneiston asunoyhtiöiden isännöitsijät) sekä maataloustuottajien paloturvallisuuskoulutuksessa.

Maaseutupalvelut

Maaseutupalveluissa ei liikenneturvallisuus ole ollut kovin keskeisesti esillä. Liikenneturvallisuutta käsitellään esimerkiksi maaseutukeskuksen järjestämässä maatalousyrittäjien laatukoulutuksessa. Myös maatalouslomittajien laatukoulutuksessa liikenneturvallisuus on jonkin verran esillä työturvallisuuden liittyen.

Yksityistiepäivillä on keskitytty enemmän yksityisteiden ylläpito- ja avustuskysymyksiin; liikenneturvallisuus on jäänyt vähemmälle huomiolle.

Liikenneturvallisuuteen liittyvinä kysymyksinä on tiedostettu mm. maatalouskoneiden suuret mitat ja niiden vaatimien teiden mitoitus, autoilijoiden ymmärtämätön käyttäytyminen maatalouskoneiden suhteen, maatalouskoneiden kunto, valojen ja muiden varoituslaitteiden tehokkuus sekä kuormien (mm. pyöröpaalit) kunnollisen kiinnittämisen tärkeys. Ongelmia liittyy karjan siirtoihin tien toiselle puolelle ja pihojen läpi kulkeviin teihin.

Liikenneympäristöön liittyviä ongelmia ovat mm. risteysten näkemät, liittymien kapeus ja huono taseus sekä niin talvihoidon kuin kesähoidon puutteet.

Yhteenveto nykytilanteesta

Liikennekasvatus, -valistus ja -tiedotus on Lapinlahdella ollut suhteellisen monipuolista. Liikenneturvallisuustyötä on tehty paljolti osana muuta toimintaa. Liikenneturvallisuustyötä on tehty kaikilla hallinnonaloilla.

Suunnitelmallisinta liikenneturvallisuustyö on ollut koulutoimessa sekä päivähoitossa ja esikouluissa, joissa liikenneturvallisuus sisältyy opetussuunnitelmiin. Hallinnonalojen välisessä yhteistyössä on kehittämisen tarvetta. Yhteistyötä poliisin, Liikenneturvan ja muiden ulkopuolisten tahojen kanssa on tehty.

Erityisiä liikenneturvallisuustapahtumia tai tilaisuuksia on järjestetty erityisesti terveystoimessa iäkkäiden ja vammaisten osalta. Liikenneturvallisuusteema on ollut mukana myös joissain muissa teematapahtumissa.

Kautta linjan liikenneturvallisuustyön ongelmana nähdään resurssipula ja ajan puute.

3 VUOSITEEMAT 2005 - 2007

Vuositeemoilla tarkoitetaan teemoja, joiden ympärille voidaan rakentaa kunkin vuoden liikenneturvallisuussuunnitelmat, hallinnonalojen yhteiset tapahtumat ja liikenneturvallisuudesta tiedottaminen. Vuositeemojen ympärille voidaan rakentaa myös muuta kuin suunnitelmassa esitettyä liikennekasvatustyötä.

Vuositeemat helpottavat liikennekasvatustyöstä tiedottamista. Tietyn teeman ympärille rakennettu tiedottaminen on helpompaa liikennekasvatuksen vastuutahoille, tiedotusvälineille ja kuntalaisille, koska liikenneturvallisuudesta annettava informaatio on yhtenäistä.

Vuositeema 2005: Asenteet liikenteessä

- toisten huomiointi
- turvavälineiden käyttö
- riskien tiedostaminen
- oma esimerkki

Suvaitsevaisuuden ja toisten huomioiminen liikenteessä tulee lähteä siitä, että jokainen pyrkii liikkumaan itse sääntöjen mukaisesti muita kunnioittaen.

Jokaisella on vastuu omasta turvallisesta liikkumisesta sekä vastuu toimia malliesimerkkinä muillekin kuin omille lapsilleen vanhempina. Käsiteltäviä aiheita voivat olla toisten huomioimisen lisäksi turvavälineiden käyttö oman turvallisuuden vuoksi, liikenteen riskien tiedostaminen ja ylinopeuksiin puuttuminen.

Vuositeema 2006: Nuorten ja iäkkäiden liikenneturvallisuuden parantaminen

- pyöräily ja mopoilu
- apuvälineiden kanssa liikkuminen
- huomiovälineiden käyttö (valot, vilkut, soittokellot)
- tiedon jakaminen nuorten ja iäkkäiden liikkumisesta
- esteettömyyden huomioiminen päätöksenteossa

Nuorten ja iäkkäiden liikenneturvallisuuden parantaminen liittyy kiinteästi kevyen liikenteen turvallisuuden parantamiseen. Turvallisuuden takia ei tulisi tinkiä liikenneväylien kunnossapidon laadusta. Vuorovaikutuksen ja vuoropuhelun lisäämisellä pyritään vähentämään vaaratilanteita liikenteessä. Jokainen hallinnonala voi keskittyä niihin liikennevälineisiin, joita oma kohderyhmä käyttää. Esteettömyyteen on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota mm. väestön ikääntymisen vuoksi. Liikenneturvallisuuksuunnitelman yhteydessä tehty esteettömyystarkastelu osoitti, että myös Lapinlahdella asiaan on tarpeen kiinnittää huomiota.

Vuositeema 2007: Pimeällä liikkuminen

- näkyminen liikenteessä: heijastimet ja valot
- näkeminen liikenteessä: valojen käyttö ja omasta näkökyvystä huolehtiminen
- hämärän ajan liikkumiseen liittyvät riskit

Näkymiseen liikenteessä liittyy ennen kaikkea turvavälineiden kuten heijastimen ja valojen käyttäminen sekä näkymistä edistävä pukeutuminen. Näkemiseen puolestaan liikkujien näkökyky, valojen käyttö sekä hämärän ajan riskien huomioiminen liikenteessä. Sekä näkemiseen että näkymiseen voidaan jossain määrin vaikuttaa myös tie- ja katuvalaistuksella. Vuoden teemaan voidaan keskittyä eri lähtökohdista oma kohderyhmä huomioiden.

Kuva 2. Liikenneturvallisuuustoimenpiteitä ideoitiin yhdessä TuplaTiimi -ryhmätyömenetelmällä.

4 TOIMINTASUUNNITELMAT HALLINNONALOITTAIN

Hallinnonalakohtaiset toimintasuunnitelmat on laadittu taulukkomuotoon. Lisäksi suunnitelmaan on koottu luettelo kuhunkin kohtaan liittyvästä Liikenneturvan aineistosta.

4.1 Terveys

Aikuisväestö

Työryhmä: Sinikka Loppukaarre, Esa Pekkarinen, Aino Huovinen

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
Henkilökunta	<ul style="list-style-type: none"> Henkilökunta tietää turvallisuusriskit ja osaa antaa turvallisuusvalistusta 	<ul style="list-style-type: none"> Koulutus mm. päihteiden ja lääkkeiden vaikutuksesta ajokykyyn ja liikuntakykyyn Muistetaan kertoa lääkkeiden vaikutus liikenteeseen Jaettava valistusmateriaali 	<ul style="list-style-type: none"> Terveystoimi 	<ul style="list-style-type: none"> Koko terveysosaston henkilökunta Järjestöt Yhdistykset
Päihteettömyys liikenteessä		<ul style="list-style-type: none"> Päihdevalistus ja riittävä kontrollointi mm. ajokorttiseuranta 	<ul style="list-style-type: none"> Terveystoimi/ päihdetyöryhmä 	<ul style="list-style-type: none"> Koko henkilökunta, etenkin päihdeasioista vastaavat Lääkärit
Turvallinen kuljettaja liikenteessä		<ul style="list-style-type: none"> Riittävät ikäkontrollit tai jos ajokyky on muuten alentunut Yleisen valistuksen lisääminen mm. muistiongelmainen liikenteessä Omaisten ja tk:n yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> Terveystoimi 	<ul style="list-style-type: none"> Koko henkilökunta Lääkärit, kouluttajat Poliisi
Yleisten onnettomuusriskien minimointi		<ul style="list-style-type: none"> Terveystoimien ilmoittaminen niistä paikoista/ laitteista, joissa on onnettomuusriskejä 	<ul style="list-style-type: none"> Terveystoimi 	<ul style="list-style-type: none"> Riskipaikoista vastuulliset henkilöt
Turvallisuus työpaikoilla		<ul style="list-style-type: none"> Työpaikkakäynnit, valistus ja ohjaus 	<ul style="list-style-type: none"> Terveystoimi 	<ul style="list-style-type: none"> Työterveysshuolto Työyhteisö /Maatilat

Vanhukset ja aikuiset kehitysvammaiset

Työryhmä: Irma Antikainen, Mervi Jeskanen

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
Turvallinen liik- kuminen, autoi- lijat, pyöräilijät sekä jalankulki- jat		<ul style="list-style-type: none"> Ohjattu harjoittelu käytän- tötilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> Vastuutaho kaikissa terveys- osasto 	<ul style="list-style-type: none"> Kehitysvammahuol- to Järjestöt Asumisyksiköt (tu- kiasunnnot, palvelu- kodit)
		<ul style="list-style-type: none"> Tiedotteet 		<ul style="list-style-type: none"> Kotihoito Poliklinikka Palvelutalon henki- lökunta Eläkeläisjärjestöt
		<ul style="list-style-type: none"> Asennekasvatus 		<ul style="list-style-type: none"> Eri tahot yhteistyös- sä
		<ul style="list-style-type: none"> Tarvittaessa henkilökoh- taisen avustajan tai muun saattajan järjestäminen 		<ul style="list-style-type: none"> Kehitysvammahuol- to Kotipalvelu Sosiaalitoimi Asumisyksiköt (tu- kiasunnnot, palvelu- kodit) Järjestöt
Liikkumisen apuvälineiden tarpeen arvioin- ti ja käytön oh- jaus Heijastinten käytön lisäämi- nen		<ul style="list-style-type: none"> Teemapäivät yhteistyössä eri toimijoiden kanssa Valistustoiminta 		<ul style="list-style-type: none"> Kehitysvammahuol- to Kotipalvelu Järjestöt Liikenneturva
Turvalliset kul- jetuspalvelut ja joukkoliikenne		<ul style="list-style-type: none"> Tarvittaessa henkilökoh- taisen avustajan tai muun saattajan järjestäminen Saattoapu ja asianmukai- nen varustelu autoissa 		<ul style="list-style-type: none"> Kehitysvammahuol- to Sosiaalitoimi Ammattiautoilijat Pali Muut liikennöitsijät
		<ul style="list-style-type: none"> Ammattiautoilijoiden ym. kouluttaminen/ kehitys- vammamatioiden antami- nen 		<ul style="list-style-type: none"> Kehitysvammahuol- to Sosiaalitoimi Terveystoimi

Liikenneturvan aineisto:

- Autoillen kaiken ikää - Ennakoivan ajamisen opas ikääntyville autoilijoille
- Ikänsä ratissa -video
- Ikään liittyvät ajokorttimääräykset
- Pidä pelivaraa pimeälläkin -video/ dvd
- Kypärä on henkivakuutus -esite
- Ota vastuu. Käytä heijastinta -esite
- Ikäautoilijan kuntokurssi - Kouluttajan aineisto
- Ikäkuski - mikä kuski? - Aineisto kouluttajille, toimittajille ja aihetta esitteleville
- Teemana ikäihminen liikenteessä - Kouluttajan aineisto
- Autoilu ikääntyvässä yhteiskunnassa -kongressijulkaisu
- Liikennemerkkit
- Jalan ja pyörällä -video
- Ikäpyöräilijä tien päällä
- Jalankulkija liikenteessä -selkoesite jalankulkijoille
- Pyöräilijä liikenteessä -selkoesite pyöräilijöille
- Jalankulkija liikenteessä, Pyöräilijä liikenteessä - selkoesitteisiin liittyvät kalvosarjat ja cd-rom
- Ratissa pitkin ikää -videosarja

4.2 Sosiaali

Perhepalvelut, alle kouluikäiset

Työryhmä: Sirpa Halmemies pj., Maritta Kiiskinen, Jaana Ryhänen, Tarja Tikkanen ja Merja Lamminpää

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
Henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> Henkilökunnan esimerkillinen ja turvallinen liikkuminen Liikenneturvallisuustietämyksen ajantasaistaminen ja lisääminen Liikkumisongelmien ja vaarapaikkojen selvittäminen ja tiedottaminen tekniseen toimeen ja Tiehallintoon 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstön koulutus Yhteistyöpalaverit Tiedotus 	<ul style="list-style-type: none"> Esimiehet 	<ul style="list-style-type: none"> Liikenneturva Poliisi Henkilöstö Vanhemmat Yhteistyökumppanit
Odottavat vanhemmat	<ul style="list-style-type: none"> Turvallisen liikkumisen tietoisuuden lisääminen Turvavälineiden käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> Perhevalmennus Henkilökohtaiset keskustelut neuvolakäyntien yhteydessä Esitteet (näin lapsi matkustaa turvallisesti autossa) 	<ul style="list-style-type: none"> Neuvolan henkilöstö 	<ul style="list-style-type: none"> Neuvolan henkilöstö
Alle 4-vuotiaat lapset ja heidän vanhempansa	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemman/ aikuisen turvallinen liikkuminen (esimerkki) Liikennekäsitteiden opettaminen ja turvallisen liikkumisen opettelu käytännössä Lapsi ymmärtää leikki-paikan ja liikenteen eron 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilökohtaiset keskustelut ja opastus neuvola käyntien yhteydessä Vanhempainillat Esitteet ja materiaalit Päivähoidon ja kerhojen (vasu) liikennekasvatus 	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat, perhepalveluiden ja seurakunnan henkilöstö 	<ul style="list-style-type: none"> Neuvolan henkilöstö Päivähoidon henkilöstö Perhekerhojen henkilöstö Poliisi Liikenneturva
4 – 6 -vuotiaat lapset ja heidän vanhempansa	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemman/aikuisen turvallinen liikkuminen (esimerkki) Turvavälineiden säännöllinen käyttö Turvallisen liikkumisen opettelu käytännössä 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilökohtaiset keskustelut neuvolan käyntien yhteydessä Vanhempainillat Päivähoidon ja kerhojen liikenneopetus (vasu, esiopetus-suunnitelma) 	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat, perhepalveluiden ja seurakunnan henkilöstö 	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat Neuvolan henkilöstö Seurakunnan päiväkerhojen henkilöstö Päivähoidon henkilöstö Poliisi Liikenneturva Liikennöitsijä/kuljettaja

Liikenneturvan aineisto:

- Turvallisesti tien yli -kansio
- Turvallisesti tien yli -tehtävävihko
- Turvallisesti pyörällä. Juliste väistämissäännöistä
- Pienen kulkijan taival
- Lasten liikennekirja
- Turvapupun tehtävävihko
- Tavataan liikenteessä - lasten liikennelauluja
- Tavataan liikenteessä - nuotteja lasten liikennelauluista
- Liikennemerkkisarja
- Liikennemerkit
- Nyt saa mennä -video
- Kulkunen
- Pyöräilykypärä pienestä pitäen
- Äiti! Isä! Neuvo minua kulkemaan turvallisesti
- Näin lapsi matkustaa turvallisesti autossa
- Kypärä on henkivakuutus -esite
- Lapsella on oikeus turvalliseen liikkumiseen -esite
- Perhe automatkalla -kortti turvavyön käytöstä ja automatkailusta
- Ota vastuu. Käytä heijastinta -esite

4.3 Koulu

Työryhmä: Markku Matilainen pj., Antti Jokikokko, Ari Väisänen, Asiantuntijana kuultu Ritva Korhonen (PTA)

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
Alkuopetus	<ul style="list-style-type: none"> Liikenteen havainnoinnin kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan koulun lähiympäristössä liikkumista Havainnointitehtäviä Vanhemmille tietoa turvallisuudesta koulureitistä 	<ul style="list-style-type: none"> Opettajat 	<ul style="list-style-type: none"> Opettajat Vanhemmat Vanhemmat Poliisi Liikennöitsijät Liikenneturva
	<ul style="list-style-type: none"> Jalankulkusääntöjen ja tapojen opettelu 	<ul style="list-style-type: none"> Ryhmässä liikkuminen Heijastimen merkitys pimeällä liikuttaessa 	<ul style="list-style-type: none"> Opettajat 	
	<ul style="list-style-type: none"> Koulukuljetukset 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö liikennöitsijöiden kanssa Oppilaita kuljettavien vanhempien valistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Opettajat 	
	<ul style="list-style-type: none"> Koulualue 	<ul style="list-style-type: none"> Turvallinen koulukyytiin tulo ja lähteminen Liikkuminen koulualueella päivisin 	<ul style="list-style-type: none"> Opettajat 	
Luokat 3-6	<ul style="list-style-type: none"> Liikenteen havainnoinnin kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan koulun lähiympäristössä Polkupyörällä liikkuminen 	<ul style="list-style-type: none"> Opettajat 	<ul style="list-style-type: none"> Opettajat Vanhemmat Poliisi Liikennöitsijät Liikenneturva
	<ul style="list-style-type: none"> Turvavälineiden käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> Heijastin kampanja pimeän ajan alkaessa Pyöräilykypärän käyttö 		
	<ul style="list-style-type: none"> Koulukuljetukset 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö liikennöitsijöiden kanssa Oppilaita kuljettavien vanhempien valistaminen 		
	<ul style="list-style-type: none"> Koulualue 	<ul style="list-style-type: none"> Turvallinen koulukyytiin tulo ja lähteminen Liikkuminen koulualueella päivisin 		

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
Luokat 7-9 ja lukio	<ul style="list-style-type: none"> Liikenteen havainnoinnin kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Kerrataan turvallisen liikenteen perusteita Pyöräily- ja mopoilu-säännöt Lukioikäisille moottori-pyörällä ja autolla liikkuminen Toisten huomioiminen liikenteessä 	<ul style="list-style-type: none"> Opettajat 	<ul style="list-style-type: none"> Opettajat Vanhemmat Poliisi Liikenneturva Terveystoimittaja Pelastuslaitos Autokoulu Liikennöitsijät
	<ul style="list-style-type: none"> Turvallisuus 	<ul style="list-style-type: none"> Heijastinkampanja pimeän ajan alkaessa Kypärän käyttö Matkustajana liikenteessä 		
	<ul style="list-style-type: none"> Raittius liikenteessä 	<ul style="list-style-type: none"> Alkoholin ja muiden huumaavien aineiden vaarallisuus liikenteessä 		
	<ul style="list-style-type: none"> Ensiapukoulutus 	<ul style="list-style-type: none"> Ensiavun alkeet 		
	<ul style="list-style-type: none"> Koulukuljetukset 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö liikennöitsijöiden kanssa Oppilaita kuljettavien vanhempien valistaminen 		
	<ul style="list-style-type: none"> Koulualue 	<ul style="list-style-type: none"> Turvallinen koulukyytiin tulo ja lähteminen Liikkuminen koulualueella päivittäin 		

Liikenneturvan aineisto:

- Jalan ja pyörällä -opaspaketti
- Jalan ja pyörällä -kalvosarja
- Jalan ja pyörällä -video
- Turvallisesti tien yli -kansio
- Turvallisesti tien yli -tehtävävihko
- Pyörällä liikenteeseen - tehtäviä ja harjoituksia pyöräkortin suorittajalle
- Omille teille - tietoa ja tehtäviä liikenteestä
- Turvaa lapsen koulutie
- Lasten liikennekirja
- Turvapupun tehtävävihko
- Tavataan liikenteessä - lasten liikennelauluja
- Tavataan liikenteessä - nuotteja lasten liikennelauluista
- Liikennemerkkisarja
- Liikennemerkit
- Koulukuljetus - Kuljettajan opas
- Koululaiskuljetus - Kurssiaineisto kuljettajien koulutukseen
- Kypärätesti
- Läheltä piti - onneksi oli kypärä -video
- Suojaa pääsi. Käytä kypärää.
- Rullaluistelija liikenteessä
- Väläys pimeässä
- Varustaudu kunnolla
- Riski-Petterin viikonloppu -cd-rom
- Eloonjääneet -video
- Elämää täysillä -video/ dvd
- Rengas matkalla -video
- Tekemällä opiksi - Nuoret viestivät nuorille
- Maanteiden kuningas -video
- Pidä pelivaraa - mopoilijan opas
- Pidä pelivaraa - mopoilijan kouluttajan opas
- Samalta viivalta
- Kuvauksia onnettomuustapauksista -video
- Kenen ehdoilla ajat? -video
- Kypärä on henkivakuutus -esite
- Lapsella on oikeus turvalliseen liikkumiseen -esite
- Perhe automatkalla -kortti turvavyön käytöstä ja automatkailusta
- Ota vastuu. Käytä heijastinta -esite
- Turvallisesti pyörällä. Juliste väistämissäännöistä
- Puhalla nolla -esite
- Alkoholi ja liikenne -kirjanen

4.4 Liikunta, nuoriso

Liikunta ja Nuoriso

Työryhmä: Jarmo Heiskanen pj., Jukka Rönkkö, Matti Kauppinen, Hanna Heiskanen

Kohde-ryhmä/aihealue	Tavoitteet	Keinot/toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/yhteistyötaho
Urheiluseurojen junnut	<ul style="list-style-type: none"> Turvallinen harjoitusmatka 	<ul style="list-style-type: none"> Valmentajat/ vetäjät pitävät tietoisuutta liikenneturvallisuudesta 		<ul style="list-style-type: none"> Valmentajat/ vetäjät
	<ul style="list-style-type: none"> Kypäräpakko kaikissa urheiluseuroissa 	<ul style="list-style-type: none"> Kypäräpakko kampanja kaikissa urheiluseuroissa 		<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat/ Valmentajat
Nuoret	<ul style="list-style-type: none"> Mopoilijoiden liikenneturvallisuuden lisääminen 	<ul style="list-style-type: none"> Valvotaan nuorten käyttäytymistä liikenteessä 		<ul style="list-style-type: none"> Valmentajat/ nuoriso-ohjaajat
	<ul style="list-style-type: none"> Liikennesääntöjen oppiminen 	<ul style="list-style-type: none"> Kerrataan liikennesääntöjä harjoitustilanteiden yhteydessä 		<ul style="list-style-type: none"> Valmentajat
	<ul style="list-style-type: none"> Ryhmänä liikkuminen 	<ul style="list-style-type: none"> Turnauksissa ja pelimatkoilla opetellaan liikkumaan turvallisesti ja oikein liikenteessä 		<ul style="list-style-type: none"> Valmentajat/ vanhemmat/ Joukkueenjohtajat
	<ul style="list-style-type: none"> Kypärän käyttö harrastuksissa 	<ul style="list-style-type: none"> Korostetaan kypäränkäytön merkitystä harrastuksissa (esim. rullaluistelu, pyöräily, skeittaus yms.) 		<ul style="list-style-type: none"> Valmentajat
	<ul style="list-style-type: none"> Kaahaamisen vähentäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Esitetään nuorille mitä voi seurata kaahaamisesta, valvotaan ja puututaan toimintaan osallistuvien nuorten kaahaamiseen (joukkueen sanktiot) 		<ul style="list-style-type: none"> Valmentajat
	<ul style="list-style-type: none"> Otetaan liikenneturvallisuus osaksi joukkueiden/ seurojen sääntöjä 	<ul style="list-style-type: none"> Joukkueen / seuran sääntöjen rikkomisesta seuraa joukkueen itsensä määrittelemä sanktio 		<ul style="list-style-type: none"> Valmentajat/ nuoret
Urheilevien lasten ja nuorten vanhemmat	<ul style="list-style-type: none"> Kiireettömyys harjoitus/ kilpailumatkoilla 	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat ohjaavat lasta omalla esimerkillään kohti turvallisempaa liikennettä 		<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat
		<ul style="list-style-type: none"> Suunnitellaan kilpailu- ja harjoitusmatkat siten ettei matkalla tarvitse kiirehtiä 		<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat
	<ul style="list-style-type: none"> Opitaan ottamaan huomioon urheilijat liikenteessä Liikennemerkit varoitamaan urheilijoista / harrastajista (esim. tienilytykset hiihtoladuilla 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedotetaan autoilijoille miten esimerkiksi rullahiihtäjät, hiihtäjät, pyöräilijät yms. urheilijat käyttäytyvät liikenteessä (esim. rullasuksissa ei ole ollenkaan jarruja) 		<ul style="list-style-type: none"> Liikenne

Kohde-ryhmä/aihealue	Tavoitteet	Keinot/toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/yhteistyötaho
Valmentajat	<ul style="list-style-type: none"> Valmentajien esimerkillinen käyttäytymisen liikenteessä 	<ul style="list-style-type: none"> Otetaan esimerkillinen liikennekäyttäytymisen osaksi valmennussopimusta 		<ul style="list-style-type: none"> Seurajohto
Eläinten kanssa liikkuvat	<ul style="list-style-type: none"> Vähennetään koirien ulkoiluttamista urheilualueilla ja hiihtoladuilla 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedotetaan näkyvästi järjestyksellään kieltämästä toiminnasta 		<ul style="list-style-type: none"> Liikuntalaitos/poliisi
	<ul style="list-style-type: none"> Vähennetään hevosurheilua pururadoilla/ kelkkareiteillä 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedotetaan näkyvästi järjestyksellään kieltämästä toiminnasta 		<ul style="list-style-type: none"> Liikuntalaitos/poliisi

Liikenneturvan aineisto: (materiaalia sekä nuorille että aikuisille)

- Pidä pelivaraa - moottorikelkkailijan opas
- Pidä pelivaraa - moottorikelkkakouluttajan aineisto
- Pidä pelivaraa moottorikelkkailija - kalvosarja ja opettajan opas
- Moottorikelkkailijan käyttösetiketti
- Rullaluistelija liikenteessä -video
- Rengas matkalla -video
- Lähettipoika Kalevi -video
- Näytön paikka -video
- Vain kymmenen sekuntia -video
- Peräänajo -video
- Talviajokoulu -videosarja
- Pidä pelivaraa -video
- Pidä pelivaraa pimeälläkin video/ dvd
- Kypärä on henkivakuutus -esite
- Lapsella on oikeus turvalliseen liikkumiseen -esite
- Perhe automatkalla -kortti turvavyön käytöstä ja automatkailusta
- Ota vastuu. Käytä heijastinta -esite
- Turvallisesti pyörällä. Juliste väistämissäännöistä
- Puhalla nolla -esite
- Alkoholit ja liikenne -kirjanen
- Virkisty matkalla -video
- Näy pimeässä -video
- Jalan ja pyörällä -video
- Ennakoiva ajaminen raskaalla ajoneuvolla - opetussuunnitelma
- Ennakoiva ajaminen raskaalla ajoneuvolla - piirtoheitinkalvot
- Pidä pelivaraa - ennakoivan ajamisen opas
- Pidä pelivaraa - kalvosarja
- Työ ja liikenne -opas yritysten käyttöön
- Liikennemerkit
- Kuvauksia onnettomuustapauksista - video
- Kenen ehdoilla ajat? - video
- Pimeällä ajon nukke

4.5 Tekninen, yleishallinto

Työryhmä: Eero Mykkänen pj., Jouko Anttila, Reijo Halonen, Jari Pitkänen, Ari Nousiainen

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
Suunnittelijat	<ul style="list-style-type: none"> Ammattitaidon lisäys 	<ul style="list-style-type: none"> Kokemusta lisää, kurssit 	<ul style="list-style-type: none"> Alan yrittäjät, toimitot 	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelutoimistot, alan järjestöt
Kunnan tekn. henkilökunta, kaavoittaja	<ul style="list-style-type: none"> Ammattitaidon lisäys eri liiteryhmien huomioonottaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Kurssit 	<ul style="list-style-type: none"> Linjaorganisaatio, esimiehet 	<ul style="list-style-type: none"> Kunta-alan koulutus
Koko kunnan henkilökunta	<ul style="list-style-type: none"> Esimerkillinen liikkuminen 	<ul style="list-style-type: none"> Tietoiskut 	<ul style="list-style-type: none"> Linjaorganisaatio, esimiehet 	<ul style="list-style-type: none"> Liikenneturva
Päätäjät	<ul style="list-style-type: none"> Liikenneturvallisuustietoisuuden lisäys 	<ul style="list-style-type: none"> Liikenneturvallisuussuunnitelma 5 v. välein 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnanhallitus 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnanvaltuusto
Ammattiautoilijat	<ul style="list-style-type: none"> Parempi asennoituminen liikenteeseen 	<ul style="list-style-type: none"> Koulutus, työkyvyn parantaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Lapinlahden yrittäjät ry 	<ul style="list-style-type: none"> Liikennekoulut
Autokoululaiset, nuoret, vasta kortin saaneet kuljettajat, tulevaisuuden kuljettajat	<ul style="list-style-type: none"> Kaaharit pois liikenteestä 	<ul style="list-style-type: none"> Kovemmat rangaistukset, aktiivinen puuttuminen rikkeisiin, liikenneturvallisuusilta koululaisille, käytännön esimerkkejä onnettomuuksista, tietoiskut ala-asteella 	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat, lainsäätäjät 	<ul style="list-style-type: none"> Liikennekoulut, vakuutusyhtiöt, poliisi
Autokoulu	<ul style="list-style-type: none"> Näkyvyys tiellä 	<ul style="list-style-type: none"> Pitkien valojen käyttö, heijastimet 	<ul style="list-style-type: none"> Autokoulu 	<ul style="list-style-type: none"> Koulutus, tiedotus
Tiehallinto, kunnan tieviranomaiset, kaavoituksesta vastaavat	<ul style="list-style-type: none"> Alueiden suunnittelu 	<ul style="list-style-type: none"> Asutuksen ja teollisuuden/ yritysten eriyttäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Kunta 	<ul style="list-style-type: none"> PTS 10-30 vuotta
Kaikki tien käyttäjät	<ul style="list-style-type: none"> Hälytysajoneuvon kohtaaminen, onnettomuuspaikan ohittaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Oikea käyttäytyminen em. tilanteessa 	<ul style="list-style-type: none"> Autokoulu, liikennevalistusta tekevät järjestöt 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedotus, koulutus
Suuret ajoneuvot, paikoitus	<ul style="list-style-type: none"> Vähemmän häiriötä muille ihmisille 	<ul style="list-style-type: none"> Erilliset isot paikoitusalueet teiden varsille tai muihin paikkoihin 	<ul style="list-style-type: none"> Kunta, kaavoituksesta vastaavat 	<ul style="list-style-type: none"> Kunta, tiehallinto
Kodit	<ul style="list-style-type: none"> Pienestä pitäen tapakulttuuria myös muita tienkäyttäjiä kohtaan 	<ul style="list-style-type: none"> Asennekasvatusta myös vanhemmille. 	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedotusvälineet ym.

4.6 Maaseutu

Työryhmä: Merja Koskela pj., Arja Mustonen, Leevi Rinne, Raimo Haatainen, Ari Korhonen, Veikko Martikainen, Martti Kämäräinen, Vesa Tikkanen

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
Maaseutuelin- keinot ja haja- asutusalueen asukkaat Raskasliikenne	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen liikenneturvallisuuden parantaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Risteysalueiden/ liittymien näkyvyyden parantaminen Vanhojen liittymien parempi sijoittaminen Liittymien minimileveys 10 -12 m Päätien ja liittymien korkeuserojen poistaminen (ongelmia liukkaalla) Tiestön kunnossapito, auras, hiekoitus 	<ul style="list-style-type: none"> Maaseutulautakunnan tiejaosto 	<ul style="list-style-type: none"> Yksityistiekunnat ja liittymän haltijat Maaseutulautakunnan tiejaosto Tiehallinto
	<ul style="list-style-type: none"> Traktorit ja työkooneet kunnossa (valot, heijastimet, merkinnät, jarrut ja suojalaitteet) 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedottaminen 	<ul style="list-style-type: none"> MTK ja maaseutuseura 	<ul style="list-style-type: none"> MTK/ maatalousyrittäjät Maaseutuseura Pemo:n maatalousopetus Työterveys-huolto
	<ul style="list-style-type: none"> Tiellä liikkujien käyttäytyminen ja muiden liikkujien huomioiminen (autoilijat osaisivat huomioida traktori ym. raskaan liikenteen ja päinvastoin) 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedottaminen ja asennemuokkaus 	<ul style="list-style-type: none"> Autokoulut Valio 	<ul style="list-style-type: none"> Autokoulut MTK/ maatalousyrittäjät Liikenneturva Pemo:n maatalousopetus Valio Liikennöitsijät
	<ul style="list-style-type: none"> Tieliikennelain parempi noudattaminen, lainkuullisuus ja liikennemerkkien tuntemus (happokuljetukset, kuormien sitominen ym.) 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedottaminen Ohjeistus Maa- ja kotitalousseurojen kokoukset, MTK:n kokoukset, TTT(työ, terveys, turvallisuus) -koulutukset 	<ul style="list-style-type: none"> Maaseutuseura ja ProAgria 	<ul style="list-style-type: none"> MTK Maaseutuseura ja ProAgria Kemira (happokuljetukset) Liikenneturva Poliisi Työterveyshuolto

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
Maaseutuelin- keinot ja haja- asutusalueen asukkaat Raskasliikenne	<ul style="list-style-type: none"> Piha-alueiden sekä niiden läpi kulkevien teiden turvallisuus 	<ul style="list-style-type: none"> Nopeusrajoitukset Pihasuunnitelmat 	<ul style="list-style-type: none"> MTK ja maaseutuseura 	<ul style="list-style-type: none"> Valio Liikennöitsijät MTK/ maatalousyrittäjät Maaseutuseura
	<ul style="list-style-type: none"> Vaarapaikoista tiedottaminen muulle liikenteelle 	<ul style="list-style-type: none"> Varoitusmerkinnät tien reunaan esim. lehmien kuljetus, hevosia, multaa tiellä - aiheuttaa liukautta 	<ul style="list-style-type: none"> MTK ja maaseutuseura 	<ul style="list-style-type: none"> MTK/ maatalousyrittäjät Maaseutuseura Liikenneturva Pemo
	<ul style="list-style-type: none"> Lomittajien ym. maataloudessa työskentelevien henkilöiden työturvallisuuden parantaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Lomittajien tietotaidon lisääminen Liikenneturvallisuus osaksi lomittajien koulutusta 	<ul style="list-style-type: none"> Lomituspalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Lomituspalvelut Maatalousyrittäjät Työterveyshuolto
	<ul style="list-style-type: none"> Hyvä koulutus/ tiedotus materiaali 	<ul style="list-style-type: none"> Kalvosarjoja Esimerkkitapauksia Video (koulut Pemo) 	<ul style="list-style-type: none"> Liikenneturva 	<ul style="list-style-type: none"> Liikenneturva Mela Poliisi Kemira

LÄHDEAINEISTO

Itä-Suomen läänin liikenneturvallisuussuunnitelma 2002 - 2006. Itä-Suomen lääninhallituksen julkaisu nro 74. Mikkeli 2003.

Liikenneturvallisuussuunnitelma vuosille 2001 - 2005. Liikenne- ja viestintäministeriö. Ohjelmia ja strategioita 2/2000. Helsinki 2000.

Opas kuntien liikenneturvallisuustyöhön. Liikenneministeriö. Tielaitos. Suomen Kuntaliitto. Liikenneturva. Helsinki 1999.

Savo-Karjalan tiepiirin liikenneturvallisuusohjelma 2005. Tielaitos, Savo-Karjalan tiepiiri. Kuopio 1999.

